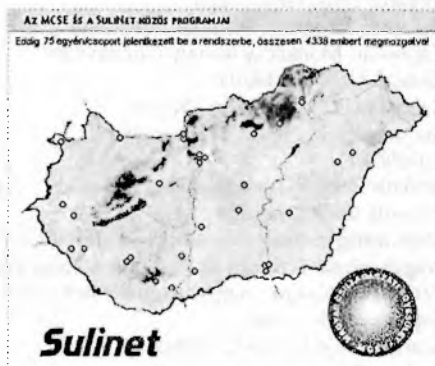

Vénusz-átvonulás bemutatók országsszerte

A Vénusz-átvonulással kapcsolatban több programot is szerveztünk a nagyközönségnek. Az Európai Déli Observatórium (ESO) oktatási ügyosztálya, az Európai Csillagászat-oktatási Egyesület (EAAE), a Párizsi Observatórium (OBSPM) és a Cseh Tudományos Akadémia Csillagászati Intézete (AsU) által szervezett oktatási programhoz az MCSE is csatlakozott. A Sulinet Fizika rovatával közösen „Othonunk a Naprendszer” címmel országos poszter- és rajzpályázatot bonyolítottunk le általános- és középiskolás tanulók részére. A projekt fővédnöke Kroó Norbert, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára volt, a díjakat az MCSE, a Csodák Palotája, az Excenter Kft. és az Ég-bolt ajánlotta fel. A poszterpályázat keretében maximum 100x70 cm-es plakátokat lehetett beadni, amelyeken a diákok szemével kellett bemutatni a Vénusz bolygót és az átvonulás jelentőségét a tudománytörténetben. A rajzpályázatban A3-as vagy A4-es lapokon kellett hasonló művet készíteniük az általános iskolásoknak a Naprendszerről. A pályázat lebonyolításában Jarosievitz Beáta játszott vezető szerepet. A felhívásra a rövid határidő ellenére 20 poszter és 138 rajz érkezett be. Ezek kiállítása zsűrizése a budapesti Planetáriumban történt a jelenség előtti napon, majd a pályaművek először a Planetárium körfolyosóján, később a Polaris Csillagvizsgálóban lettek kiállítva, ahol őszi folyamán megtekinthetők – nagyon szép és kedves munkák, érdemes rájuk szánni egy estét.

A venuszatvonulas.csillagaszat.hu honlapon regisztrált bemutatóhelyek

A fő attrakció természetesen maga a jelenség és megfigyelése volt. Az országban több tucat helyszínen legalább 20–25 ezer embernek tartottak bemutatót részben az MCSE helyi csoportjai, részben egyéb csillagászati szervezetek. A szerencsés szervezés révén az elmúlt tíz év egyik legkomolyabb csillagászati megmozdulása lett az eseményből. Éppen ezért a beérkezett beszámolóknak csak egy kis hányadát, azt is meg rövidített formában tudjuk leköszölni. Kérjük azokat, akik tartottak valamilyen bemutatót, de mégsem szerepelnek a listában, jelezzék ezt a kru@mcse.hu címen. Külön öröm, hogy a helyi csoportok és egyéb szervezetek több esetben tudtak „lokális” pénzeket felhajtani a csillagászat ügyéért, ami gyakran könnyebb, mint országos pályázatokkal támogatást szerezni.

A bemutatóhelyek

Baja: Bemutató Csillagvizsgáló

Bátorliget: görög katolikus parókia

Becsehely: általános iskola

Budapest: BME, Citadella, Csodák Palotája, Millenáris Park, Polaris Csillagvizsgáló, TIT
Uránia Csillagvizsgáló, SEK Nemzetközi Oktatási Központ, Arany János Gimnázium,
Petőfi Gimnázium

Cegléd: Fő tér, Kossuth Gimnázium és négy általános iskola

Debrecen: Debreceni Egyetem, Kossuth Gyakorló Általános Iskola, újkerti szánkódomb

Eger: Dobó tér, Specula

Esztergom: Bottyán János Műszaki Szakközépiskola

Fülöpszállás: általános iskola

Göd

Gyöngyös: Fő tér

Gyöngyöstarján: Fajzat-pusztá

Győr: Győrújbarát, Győrújfalú, Városház tér

Hajdúszoboszló: 3-as számú Általános Iskola

Halásztelek: Általános Iskola

Harta: Semmelweis tér

Hegyhátsál: Hegyháti Csillagvizsgáló

Jósvafő: Tengerszem Szálló

Kalocsa: 48-as tér, több helyi általános iskola

Kaposvár: Munkácsy Mihály Gimnázium

Kisbér: Általános Iskola

Kaposvár: Katolikus Gimnázium

Kecskemét: Kecskeméti Planetárium

Kiskőrös

Miskolc: Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, Andromeda Csillagvizsgáló, Dr. Szabó
Gyula Csillagvizsgáló

Mosonmagyaróvár: Kossuth Lajos Gimnázium

Nagykanizsa: Erzsébet tér, Batthyány Lajos Gimnázium

Pécs: Planetárium, Magyar-Német Nyelvű Iskolaközpont, Hunai Kft. előtti parkoló

Sopron: Harkai plató

Szarvas: Vajda Péter Gimnázium

Székesfehérvár: Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgáló, Alba Plaza tetőparkoló

Veszprém: Lovassy László Gimnázium

Zalaegerszeg: Pais Dezső Tagiskola, Zrínyi Miklós Gimnázium

Baranya megye. Baranya megyében sok helyen tartottak bemutásokat. Pécssett a Keszthelyi Sándor vezette csapat a Pécsi Planetárium észlelőhelyén gyülekezett, ahol a pontos kontaktusmérések mellett a vendégkönyv tanúsága szerint 300 érdeklődőnek tartottak bemutatót.

Budapest, Citadella (Molnár László). Az emberek reggeltől kezdve „vonultak át” a hegyen, sokan (pl. az árusok) többször is visszajöttek. Összesen kb. 60–80 fő nézett távcsőbe, köztük kínaiak, németek, lengyelek, angolok, norvégok is, valamint a hegyen köröző rendőrök. A két motoros rendőr vagy 15–20 percig járt egyik távcsőtől a másikig. A bemutásért cserébe nem büntettek meg – bár tilos helyen parkoltunk.

Sok érdeklődő tett fel értelmes kérdéseket, de látszott, hogy a többség csak a napi-sajtó félinformációit ismerte. Bár a 2. és 3. kontaktust jól láttuk, a többi a mechanika átmeneti meghibásodása, illetve a felhők miatt nem sikerült észlelni. Fényes gyűrű nem mutatkozott a bolygó körül, csak egy fényes ív a 2. kontaktus előtt, a napperemhez közeli oldalon. Fénykép sajnos nem készült a bemutatásról, túl nagy volt az ostrom...

Budapest, Millenáris Park (Telescopium Kft., Montvai László). Bemutatásunk a Millenáris Parkban szerveztük meg. Szerencsére időben egyenletesen érkezett a kb. 450 érdeklődő. Megoldottuk a „problémát”, hogy magunk is gyakran belepillantásunk a távcsövekbe, de minden érdeklődő láthassa a jelenséget. Ravasz módon ugyanis a Vixen refraktorunk alá nem raktunk motort, így gyakran kénytelenek voltunk magunk is belepillantani az okulárba, hogy „benne van-e még”. Olykor természetesen a másik csövünket is korrigálni kellett, ilyenkor nagyobb nagyítást adó okulárt is használtunk. A pólusraállást segítette, hogy a környéken „gyerekeskedtem”, így tudtam, merre van észak. Mi így tudtuk megfigyelni azt, amiről semmiképp sem maradtunk volna le, és azt is megoldottuk, hogy az érdeklődők is maradandó élményhez jussanak.

Polaris Csillagvizsgáló (Boros Oláh Mónika, Kereszturi Ákos). A Polarisban a szokásos felállásban vártuk az érdeklődőket: a teraszon 18 távcső, a kupolában a nagy refraktor, a bejáratnál csinos MCSE hostess lányok, az előadóban projektoros bemutató a sajtónak és a megfáradt érdeklődőknek. Elsőként inkább iskolai csoportok jöttek, majd egyre több civil érdeklődő is. Minden korosztály megjelent a látogatók között, az általános iskolásoktól, a kisgyereket kísérő nagymamáig. A reakciók is vegyesek voltak, volt aki letudta egy „ahá”-val a ritka jelenséget, de sokan érdeklődően álltak a dologhoz. Igazán aranyosak voltak az alsós általános iskolások. Gyermeki rácsodálkozásuk minden bemutatót megérintett. Az iskolák előre bejelentkeztek, ezért a közel 400 diák egyenletesen oszlott el a jelenség alatt. A csoportok sorra látogatták a műszereket: előbb kivetítéssel, majd egyre nagyobb távcsövekkel figyelték a Vénuszt a Nap előtt. Végül szabadtéri előadást hallgattak Sárnecky Krisztián révén. Ilyenkor a Nap, a Föld és a Vénusz egy-egy gyermek volt, így keringtek az asztal körül. A csillagvizsgáló előterében az átvonulást ismertető ábrákat tanulmányozhattak az érdeklődők a sorbanállás alatt. A be- és kilépés kicsit kaotikus volt: ekkor felbolydultak a bemutatók, és a látogatók nem igazán értették, mire fel a nagy szaladgálás: a híres fekete csepp jelenség ugyanis csak néhány műszerrel látszott, de ott is bizonytalanul... Külön meglepetés volt az észlelők számára, hogy a ki- és belépéskor milyen feltűnő volt a Vénusz légköre, amit Éder Ivánnak sikerült a legszebben megörökítenie (l. Meteor 2004/7-8. borítója). A majd' 6 órás jelenség erősen próbára tette a bemutatókat, amit a kupolában egy össznépi pizzázással kompenzáltunk.

Cegléd, Fő tér és öt helyi iskola (Tószegi Miklós). Négy általános iskolában, a Kossuth Gimnáziumban és a Fő téren tartottunk bemutatókat, tablókat is készítettünk az esemény magyarázatához. Kedd piaci nap Cegléden, ezért sok lakos látogatott meg bennünket, a Fő téren pedig a környező iskolák ebédhez vonuló gyerekei evés előtt és után is megnézték a jelenséget, és konstataálhatták a bolygó elmozdulását is. Mintegy 2500 embernek mutattuk be a Vénusz-átvonulást. Munkánkat a polgármester, a helyi iskolák és a város Művelődési és Oktatási Bizottságához benyújtott eredményes pályázat támogatta.

Debrecen, Újkerti szánkódomb (Zajác György). Debrecenben az Újkerti szánkódombon sikeresen észleltük és mutattuk be a Vénusz-átvonulást. Reggel 7 óra után derült időben állítottuk össze távcsöveinket és észleltük az első két kontaktust. Láttuk a Vénusz légkörét, szembesültünk a fekete csepp jelenséggel. Az első megfigyelések után mindjárt érkeztek az iskolai csoportok órás, félórás váltással, közben egyéni látogatók is jöttek. Összességében több mint 300 érdeklődőt fogadtunk. A vendégek minden távcsőben megcsodálhatták a vonuló Vénuszt és néhány napfoltot. A jelenség háttéréről rövid ismertetőket tartottunk, szóróanyagainkat kiosztottuk. Dél körül felhők kezdtek megszakítani a bemutatás folytonosságát, ez a látogatók számának apadását eredményezte. A harmadik kontaktus előtt néhány perccel egy nagy felhő vonult le a Napról, így fellélegezhattunk, és a kilépést is végig tudtuk mérni.

Eger, Dobó István tér (Novák Richárd). Reggel 5:30 kor jött értem Attila barátom kocsival, csomagtartójában a 63/840-es Telementorral. Gyorsan bepakoltuk a Vixent is, majd elmentünk kávézni. Nem sokkal utána lementünk a Dobó térre, és felállítottuk a két távcsövet, majd rátettük a napszűrőket. Már korán reggel kérdő tekintetekkel találkoztunk a téren. Kisvártatva Skyspy amatőrtársunk egy zenit típusú fényképezőgéppel, és egy elé helyezett szűrővel érkezett meg. Az első kontaktus idején nagyon izgatottak voltunk, hogy ki pillantja meg előbb a Vénuszt. Szinte egy időben fedeztük fel a piciny „beharapást” a Nap korongján. Sajnos nem volt DCF óránk, így pontos kontaktusidőpontokat nem tudtunk mérni. Ahogy a Nap egyre magasabbra emelkedett, a hőmérő higanyszála is feljebb kúszott. Az érdeklődés folyamatos volt a nagyközönség részéről, meglepően sok volt az olyan ember, aki megkérdezte, hogy kell-e fizetnie. Furcsa, hogy mennyire elanyagiagosodott a világ... Szerencsére az idő nagyon kedvezett a megfigyelésnek, végig derült volt, így mind a négy kontaktust zavartalanul meg tudtuk figyelni. A távcsőbe pillantók számát nagyjából 500 főre becsültük. Azt hittem, unalmas dolog lesz 500-szor elmondani, hogy teljesen biztonságos a távcsőbe való nézés. Mint kiderült, egyáltalán nem, sőt, kihívásként értékeltük a sok kérdésre való válaszadást. Végül nagyon jól sikerült az egész, mert sokan tettek fel kérdéseket is, és ezekre nagyon szívesen válaszoltunk. A folyamatos érdeklődés miatt hamar elment az a pár óra, és a jövőben is szeretnénk bemutatásokat szervezni.

Győr, Városház tér (Pete Gábor). Az MCSE győri csoportja előadással egybekötött távcsöves bemutatót tartott 11 műszerrel a Merkúr-átvonuláskor bevált helyszínen. Hatalmas érdeklődés övezte az eseményt. Saját szóróanyagot készítettünk, amelyet minden győri iskola megkapott, így a tanárok előre fel tudták világosítani a diákokat, hogy mit fognak látni. Körülbelül 4000–5000 ember látta Győrből, a Megyeháza előtti térről a jelenséget! A vendégkönyvbe több külföldi turista is írt bejegyzést, akik út közben megálltak. Néhány érdekes tanulság: volt olyan diák, aki annak ellenére, hogy többször figyelmeztettük, megpróbálta leszerelni a napszűrőt a távcsőről. Csakis a figyelem és gyors reakciónk mentette meg attól, hogy így is belenézzen! Felállítottunk továbbá egy Naprendszer modellt: a tér egyik végében, egy héliummal töltött hatalmas sárga lufi szimbolizálta a Napot, és a Merkúr, Vénusz, Föld, Mars bolygók makettjét is meg lehetett tekinteni. A Napot egyszer ellopták, de sikerült visszaszerezni, az ellen viszont nem tudtunk védekezni, amikor egy 17 éves fiú elvágta a kötelét, és a „Nap” elszállt. Mindezeketől eltekintve a rendezvény rendkívül sikeres volt. A győri iskolák többsége kíváncsi volt a bemutatóra és sok-sok elismerő szóval köszönték a szervezést, a lehetőséget, hogy különleges élmény részesei lehetnek, sok sikert kívánva az egyesületnek. Néhány további érdekes hangulatkép szóban

az eseményről: Állítólag „jött egy roma csávó, s gagyi távcsövet akart eladni az észlelőknek.” Egy második csoportnak, miután Dániel Csaba elmagyarázta, hogy legutóbb 122 éve látszódtott ilyen átvonulás, feltette a kérdést, hogy van-e közöttetek 122 éves, és jelentkeztek néhányan. A Győri Egyetemi Bemutató Csillagvizsgáló és az MCSE Győri Helyi Csoport 4000 példányban közös kiadványt jelentetett meg a jeles alkalomra, amit egy helyi nyomdától kapott nagylelkű támogatás tett lehetővé. A kiadványunk tartalmazta a helyi amatőrmozgalom elérhetőségeit, s az MCSE hivatalos szórólapjával együtt osztogattuk a bemutatót a készlet erejéig. A Gyermek Háza szokásos heti körlevelében a város összes oktatási intézményét tájékoztatta az eseményről és megadta a bemutató helyszínét, amellet a helyi televízió és az újságok is segítettek munkánkat. Jómagam a Vénusz-átvonulás csodáját Norvégiában, Narvik városából készültem átélni. De már június 7-én sejtettem, hogy rossz eséllyel állok a jelenség előtt, ugyanis már a repülőn látszottak a véget nem érő felhőtakarók Norvégia nyugati partjai felett. Sajnos gyanúm beigazolódott, s az átvonulás napján csak a vonuló felhőzetet tudtam fotózni. A következő Vénusz-átvonulást remélem látom majd 8 év múlva, 2012. június 6-án.

Zenta, zentai csata emlékmű (Divéki Zsolt, Muhi Béla). 2004. június 4-én közösen tartottunk egy ismeretterjesztő előadást a Vénusz-átvonulással kapcsolatban, hogy minél szélesebb körű tájékoztatást adjunk a jelenségről, rávilágítsunk fontosságára, történelmi hátterére, tudományos jelentőségére, és a biztonságos megfigyelés módszerére. Négy nap múlva, 2004. június 8-án a helyi Poligon csoport reggel hétkor felállította megfigyelőbázisát a Tisza-parton, a zentai csata emlékműnél, a mostani Európa parkban. A belépés időpontjában mindössze három ember volt jelen, majd a második kontaktust nehéz volt megfigyelni (annak ellenére, hogy nem láttuk a fekete csepp jelenséget). 8 órától kezdve egyre többen és többen jöttek. Hálásak lehetünk a zentai oktatásügyben dolgozóknak is, kiváltképp a tanároknak, hogy kihozták osztályaikat a jelenség megfigyelésére, több általános iskolából, a zentai Gimnáziumból és a Tehetséggondozó elitgimnáziumból is jöttek tanulók. A 6 órás átvonulás alatt a 4–5 hónapos kisgyermektől a 80 évesekig minden korosztály tiszteletét tette a távcsöveknél. A helyi kulturális központ zenét és táncos bemutatót is szervezett. Fantasztikus érzés volt látni a tömeget. Mindannyian egy okból kifolyólag jöttek ki a Tisza-partra, jelezve, hogy az embereknek valahol mélyen igényük van a csillagászatra, és valahol mindenki kíváncsi a Világegyetemre. A média sem maradt ki a dolgokból, a Magyar Szó munkatársai interjút készítettek, ami megjelent a másnapi újságban. Az égető meleg ellenére is voltak, akik mindvégig kint maradtak, s megvárták a jelenség befejezését. A rendezvényen kb. 300-an vehettek részt. Vidékünkön nem fordítanak elég figyelmet a csillagászatra és a csillagászati jelenségekre, pedig mint ahogy a Vénusz-átvonulás nézettsége is mutatja, van rá igény.

Hasonló észlelő- és ezzel összekapcsolt bemutatómunka folyt a Bajai Bemutató Csillagvizsgálóban Egri József, Kincses Mihály és Kernya János Gábor közreműködésével. Fülöpszálláson a helyi általános iskolában Morvai Anikó tartott bemutatót a diákoknak és a tanároknak, összesen közel 100 főnek. A Kiskun Csoport legtöbb tagja Hartán várta az érdeklődőket a Fő téren. A kontaktusok kimérése a település méretéhez viszonyítva sok, mintegy 400 érdeklődő (a lakosság 10%-a) miatt bizonyult nehéznek. Derekas Attila és Vén István a hartai kontaktusmérések után Kalocsára települtek át, ahol több iskola és óvoda számára tartottak távcsöves bemutatót, 80–100 fő részvételével.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: KERESZTURI ÁKOS